

Romen hudutlarında çarpışmalar oluyor !

Macarlardan 30 ölü ve birçok yaralı var

Bulgar hududu civarında bir köyü de Bulgar komiteleri bastı

Her iki hâdise aynı saatte oldu

Alman tay- yareleri İngilterede Gal vilâyetine Beşinci defa hücum ettiler

Londra, 1 (A.A.) — Röyter bildiriyor:

Alman tayyareleri bu sabah erkenden Gal memleketi üzerinden ve çok yüksekten uçmuşlar fakat dahi bataryaları ateşle tardedilmislerdir. Alman tayyarelerinin Gal cisidir. İngilterenin "Berkhamstead"inde uzaktan gelen infilak sesleri işitilmiştir.

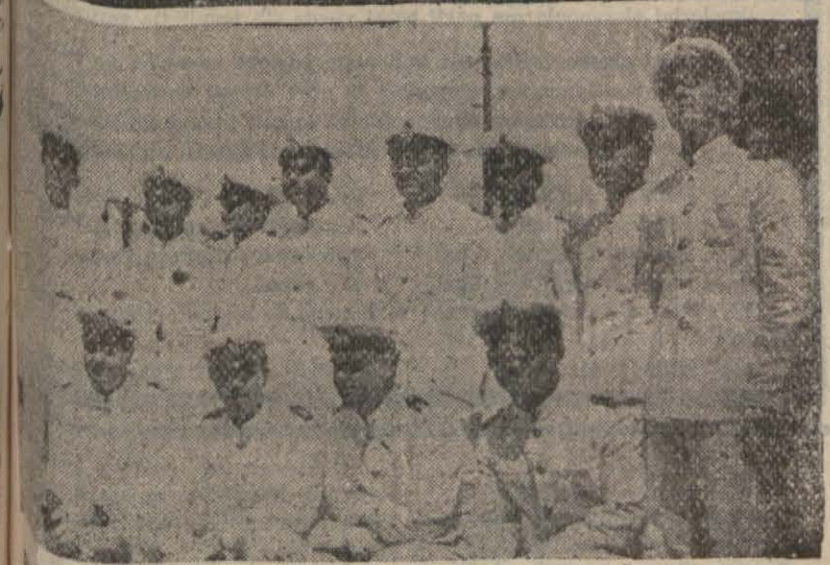
İskoçyanın şimali şarkisinde tayyare yangın bombalarıyla bir mektep yakılmıştır. Hiç bir infilak bombası atılmamıştır. İki kişi hafif surette yaralanmıştır. İngilterenin cenubi garbisli üzerinde iki defa tayyare sesi işitilmiştir. Bomba atmadıkları zannedilmektedir. Tayyare dahi bataryaları işlemiştir.

ÜNÜN EN GEÇ SAATİNDE
N SON HAVADİSLERİYLE
KAR HALK GAZETESİDİR

Sahibi ve Umum Nesriyat
Müdürü:
HASAN RASİM US
Basıldığı yer
VAKIT MATBAASI
Ankara Caddesi VAKIT Yurdu

1
TEMmuz 1940
PAZARTESİ

Nomara: 233 Şente: 2
Tel: 23872 - Posta kutusu 214

eller bayramında Abideye konan çelenkler ve Deniz ticaret mektebinin bu seneki mezunları

Denizciler bayramı Eugün kutlandı

Haliç atelyeleri ile yeni yolcu salonu da küşat edildi

Bir temmuz denizciler bayramı kararlaştırılan program üzerinden bugün büyük bir merasimle kutlanmıştır. Bayram sabah saat on birde Taksim Abidesine çelenk koyma ile başlamış, bunu Barbarosun kabrinde yapılan merasim takip etmiştir. Müteakiben yüksek deniz ticaret mektebinde mezun talebelere diplomaları tevzi olunmuş, saat 16 da Haliçteki atölye, saat 17 de yeni yolcu salonu küşat edilmiştir. Bütün merasimlerde münakalat vekâleti müsteğarı Nakki hazır bulunmuştur. Bu akşam da Ankara radyosunda Ali Çetinkaya kabotaj bakkimiyetimiz etrafında bir konferans verecek; gece fener alayları yapılacaktır.

(Yazısı 2 nci sayfada)

Bükreş, 1 (A.A.) — Stefani:
Bir Romen menbaından verilen haberlere göre evvelki gece Macar - Romen ve Burgar - Romen hudutlarında bazı hâdiseler cereyan etmiştir. Honae ile Siget arasındaki muntakada saat 23 ile 1 arasında 10 kadar hudut karakolu, Macar müfrezelerinin taarruzuna uğramıştır. Macar müfrezeleri tüfek, mitalyöz ve top kullanmışlardır. Romenler, bu hudut karakollarından bazılarını terk etmişler, bazılarını muhafaza ve bazılarını istirdat etmişlerdir.

Söylendiğine göre Macarlardan 30 kadar ölü ve yaralı var, Romen askerlerinden birkaçı kayıptır.

Saat 22 de Tputuca - Rusenk yolunda bir Bulgar hudut karakolu Romenlere ateş açmıştır. Müsademe bir müddet devam etmiştir. Bulgar hududu civarında kâin Yeniköy kasabası komitelerinden mürekkep bir çetenin taarruzuna uğramıştır.

Romen mahfellerinde beyan edildiğine göre bu taarruzlar her iki hududda da hemen aynı saatte vuku bulmuştur. Fakat bunların hiçbir netice vermiyecek olan müferrid vakalardan ibaret olduğu zannedilmektedir. Şimdiki halde bu hâdiselerin mevzii addedilmesi lâzımgeldiği zannolunmaktadır.

İki tren yaralı asker!

Londra 1 — "Nevyork Taymis" gazetesinin Bükreş muhabirinin bildirdiğine göre, Romen ve Rus kitaları arasında Besarabya ve Bukovina'da yeniden bazı kanlı hâdiseler olmuştur. Besarabya ile Bukovinanın dün Bükreşe gelen iki tren yaralı asker bunu teyit etmektedir. Diğer taraftan, aynı gazete muhabiri, çarpışmalarda bir - ölenler olduğunu fakat sayısının bilinmediğini bildirmektedir.

Moskova, 1 (A.A.) — Tas ajansı bildiriyor:

Şimali Bukovinada Sovyet kitaları vazifelerini bitirmişler ve Romanya ile tesis edilen hududa varmışlardır. Besarabyada Sovyet kitiatı yeni Romanya hududuna yani Tuna ve Pruta doğru ilerlemelerini ikmal etmektedirler. Jassy şehri karşısında ve Prutun sol sahilinde bulunan ügeny şimendifer istasyonu motörlerle elçütamlar tarafından işgal edilmiştir. Tanklar ve motörlerle piyade kuvvetleri Tuna ve Prut üzerinde bulunan Kagoul şehrine girmişlerdir. Tuna üzerinde İsmailiye şehri paraşütist elçütamlar tarafından işgal edilmiştir. Sovyet kitiatının hareketi her tarafa intizamla ve hâdisesiz olarak devam etmektedir.

Hükûmet merkezi değiştiriliyor

Londra — Romanyada matbuata sansür konulmuştur. Bükreş, Bulgar hududuna yakın olduğundan hükû-

metin icabında Karpas muntakasına nakli için tedbirler alınmaktadır.

Tuna ağzı maynla kapatıldı

Romanya hükûmeti Köstence ve Soulina limanlarıyla Tuna ağzına mayn döküldüğünü ilân ederek, Tunaya girmek isteyen gemilerin behemehal kılavuz tedariki mecburiyetinde bulunduklarını bildirmiştir.

Bükreş 1 (A.A.) — Stefani:

Erkânharbiye, dün yeniden bazı

ihtiyatları silâhlan altına davet etmiştir.

Romen parlamentosunun bugün pazartesi yapması takarrür eden içtimalar çarpışmaya bırakılmıştır. Ayan ve mebusan meclislerinin hariciye endümenleri bugün toplanacaktır. Bu toplantılar esnasında hükûmet Besarabya ve şimali Bukovinanın terkinin intaç eden vaziyet hakkında izahat verecektir.

Diger cihetten negredilen bir resmî

(Devamı 2 inci sayfada)

İstanbulda pek nadir görülen bir hâdise: Bugün Boğaziçi ve Mar- marada hortum oldu

Amerikan donanması Manevranın mahi- yeti ve şekli gizli tutuluyor

Nevyork, 1 (A.A.) — Amerikan donanmasının Havalı adalarına avdeti dolayısıyla donanmanın harp halini temsil eden manevralara iştirak etmek üzere gizli emirlerle hareket ettiği bildirilmektedir.

PANAMA KANALINDA YENİ İNŞAAT YAPILACAK

Nevyork, 1 (A.A.) — Panama kanalı muntakası valisi general Ridley buraya gelmiştir. General reisicumhur Ruzvelt ile birlikte kanaldan "Normandie", tipinde büyük vapurların geçmesi imkânını verecek olan yeni inşaat hakkında görüşecektir.

General, Ridley, tahtelbahirlere karşı Panama kanalının her iki methaline konduğu söylenen ağılar hakkında askeri mahiyette malûmat vermekten imtina etmiştir.

3.500.000 YABANCININ PARMAK İZİ ALINIYOR

Vaşington, 1 (A.A.) — Ruzvelt tarafından imza edilen bir kanun mübince üç milyon 500.000 cenebl polis tarafından kontrol edilecek ve parmak izleri alınacaktır.

Rasathane müdürü Bir semt halkını heyecana düşüren bu tabii hâdise hakkında izahat veriyor

Bugün öğleden sonra saat 13.30 da İstanbul halkı şehride pek nadir görülen bir hâdiseye şahit olmuştur. Bu hâdise şudur:

Dün akşamdanberi hafif bulutlu giden havanın gittikçe şükuntılı bir hal aldığı bir sırada şimali taraftan kesif bir bulut kütləsi şehrin üzerine gelmiş ve aynı dakikalar limanda büyük bir hortum (siklon) hasıl olmuştur. Hortum Üsküdar açıklarında Haliç, Boğaziçi ve Marmara sularının birleştiği sahada meydana gelmiştir. Sahillerden ve şehrin yüksek mevkiilerinden yüzlerce metre irtifada görülen ve deniz sularını müthiş bir surette kabartan hortum S.Burnu ve Kadıköye doğru uzuyarak Adalar hizasından Küçükçekmece taraflarına uzaklaşmıştır. Hortum bir sıra Üsküdar sahillerine çok yakınlaşmış ve sa-

hildeki halk ve buralardaki evlerde oturanlar büyük korku geçirmişlerdir.

Bazı kadımlar feryat ederek kaçmışlardır. Bu sırada köprüden Üskü-

(Devamı 2 inci sayfada)

Mareşal Grazyani Trablusgarp başkumandanı oldu

Londra 1 (Saat 18) — Bugün Romada negredilen resmî bir tebliğle bildirildiğine göre, mareşal Grazyani, mareşal Balborun yerine Trablusgarp umumî vali ve başkumandanı tayin edilmiştir.

Yunanistandan gelen ses Başvekil Metaksas ve gazeteler Trakyanın saf Elen ırkına işaret ettiler (Yazısı 2 inci sayfada)

Yunanistandan gelen ses

Atina, 1 (A.A.) — Atina ajansı bildiriyor:

Trakya oyunlarının 15 inci yıldönümü ve Drama'da şehrin kuruluş seneli devresini tesit için yapılan senelik münasebetle gaza teler, Trakya ve Makedonyanın ve Kraliyetin diğer bütün vilayetlerinin, vücut ve ruhları takviye için aralarında gayretlerini bir misli arttırmakta oldukları işaret etmektedir. Bu münasebetle bütün gazeteler, Trakyanın tamamen ve saf Elen olan evsafını tebrik ederken, bugünkü milli hükümetin, yeni vilayetleri kıymetlendirmek ve daha iyi idare etmek için sarfettiği gayretleri hatırlatıyor. Bu gazeteler, Trakya ahalisinin sevinçlerine ve hamlelerine Elen milletinin iştirak ettiğini, milli hislerinin bir olduğunu Elen milletinin kendilerini kardeşane selamladığını ve bugün dün olduğu gibi, ruhları ve arzularını ve yenilmez vatan perverane azimlerine yakın kaldığını tebarüz ettirmektedir. Vatanperver milli kooperatifler federasyonunun ikinci heyeti umumiyetinin açılış resminde söylediği bir nutukla başvekil B. Metaksas, mukaddes Elen ananesinin binlerce senedenberi bekçisi bulunan köy halkına milletinin minnettarlığını bildirmiştir.

B. Metaksas sözlerini şöyle bitirmiştir:

Bugün etrafımızda kopmuş olan kasırganın içinde şunu beyan etmek isterim ki, her icabettiği zaman, Yunanistanın köy ahalisi, kendi ve çocuklarının kanını Yunan ordusunun bulunduğu bütün harp sahnelerine dökmüştür.

HADİSELER

* Maarif vekâletinin köy enstitüleri hakkında alâkadarlara gönderdiği bir talimatnameye göre, köy enstitülerine hazıran devresinde alınan talebe 29 tegrinevel 940 da enstitü birinci sınıf tahsilini yapmış olacaklar, köy okulunun beşinci sınıfında bulunan talebe de köy enstitülerinin birinci sınıf talebelerini teşkil edebilecekler.

* E.H. Dönüşümüne kadar İstan. bulda 1250 ton kömür stoku yapılmıştır. Eylül ayı bitiyene kadar vilayetin bir senelik ihtiyacı karşılanacaktır.

* Dün gece saat 23 te Tophanede bir otomobil kazası olmuş beş kişi muhtelif yerlerinden yaralanmışlardır.

* Maarif Vekâleti, orta tedrisat müesseselerinde eyüll devresinde yapılacak imtihan günlerine talebe kaydına ve tedrisata başlanacak tarihleri tesbit ederek alâkadarlara bildirmiştir.

Orta okul ve liselerin bütün sırfımlarını bütünleme imtihanlarına 27 ağustos sahi günü başlanacaktır. Liselerin üçüncü sınıflarında bütünleme imtihanları 4 eyülde, orta okulların üçüncü sınıflarında 5 eyülde bitecektir. Orta okul ve liselerin 1 ve 2 ncı sınıflarında ise bütünleme imtihanları 21 eyülde nihayet bulacaktır. Lise bitirme imtihanlarına 5 eyülde başlanacak 19 eyülde son verilecektir. Devlet orta okulu bitirme imtihanları da 7 eyülde başlayacak, 24 eyülde bitecektir. Orta okullarda 7 eyülde türkçe, 9 eyülde tabiat bilgisi, 10 eyülde matematik gruplarının yazılı eleme imtihanları yapılacak, bu imtihanların neticeleri 13 eyülde talebeyle bildirilecek ve 14 eyülde sözlü imtihanlara başlanacaktır. Bu sözlü imtihanlar 24 eyülde

Hortum

(Baştarafı 1 inci sayfa) dar iskelesine giden Şirketihayriye vapuru hortumu görünce yolunu değiştirmiş, geri dönmüştür. Hortum 15 dakika kadar devam etmiştir.

Bir ara çok yüksek ve ucu bulutlar içinde kaybolan hortum ortasından ilkiye ayrılmış ve yukardaki kısım bir daha görülmemiştir.

Şimdiye kadar şehrimizde bu kadar büyük bir hortum vukuu görülmemiştir. Bu tabii hâdisede denizde zararsız atlatılmış, fakat karada bazı hasarata sebep olmuştur.

Kurtuluşta Yeni İstasyon önündeki tramvay teline yıldırım düşmüş, tel kopmuştur. Gene aynı sırada yıldırım düştüğü caddenin karşısında değirmen sokagında Tanaş isminde bir evin altı iki küçük ev birdenbire yıkılmışlardır. Büyük bir ağaç da evlerin üzerine devrilmiştir. Evler parça parça olmuş, içerde kimse bulunmadığından nüfusca ziyat kaydedilmemiştir.

Evlerin yıkılması ve yıldırım düşmesi sırasında civarda bulunanlar anı bir rüzgâr çıktığını görmüşlerdir. Yere düşen tramvay teli de bir kazaya sebep olmamış, derhal gelen tamir otomobili teli yerine koymuştur.

Tu tabii hâdisede halkında kendisiyle görüştüğü Rasathane müdürü İsmet Fatih şu malumatı vermiştir:

— Bu geyikdeki hortumlar lodos ile poyraz rüzgârlarının ve dolayısıyla sıcak ve soğuk havanın birdenbire karışmasından ileri gelir. Hâdisede şehrimizde ekseriya Halig, Boğaziçi ve Marmara mutlaklarının birleştiği Üsküdar açıklarındaki sahada olur. Bugünkü hâdisede de bu şekilde vukua gelmiştir. Halkın yüzlerce metre yükseklikte gördüğü, rüzgârların karalar dan sürükleyip getirdiği ve hortumun yükseldiği toz topraklar. Bizim denizlerimizdeki hortumlar suları bir kaç metreden fazla yükselemez; ancak sandal ve motor gibi küçük vasıtalar zarar verebilir. Bir vapur için tehlike yoktur. Bu şekilde hortumlar bilhassa ovalarda yani rüzgârların on çok karşılaştığı yerlerde olur.

HORTUMDAN SONRA YAGMUR

Dün gece saat 15.00'de başlayan şiddetli bir yağmur başladı. Hortum saat kadar devam eden yağmur, yarın saat kadar devam etmiştir. Hava alçak üzeri açmıştır.

bitmektedir.

Lise bitirme imtihanlarında muvaffak olacak talebenin devlet okuluna imtihanları 23 eyülde başlayacak ve 28 eyülde nihayet bulacaktır.

Öğretmen okullarında ise eyüll devresi imtihanlarına 2 eyülde başlanacak ve 20 eyülde bitirilecektir.

* Bu sabah saat onda Haydarpaşa da beş kuruş yüzünden bir yaralama vakası olmuştur. 3 genç Kadir köyden Mehmedin sandalına binerek Haydarpaşaya geçmişlerdir. Sahile yaklaşınca sandalci parasını istemiş, çocuklar on kuruş vermişlerdir. Fakat sandalci Kadıköyden Haydarpaşaya adambasına beş kuruş aldığını, onun için 5 kuruş daha vermeleri, aksi takdirde kendilerini sahile çıkarmayacağını söylediler, bunun üzerine üç gençle karıyı kavraya başlamışlardır. Etraftan yetişen sandalcılar da arka daşlarına yardımcı başlayınca çocuklardan biri eline geçirdiği bir kanca ile sandalcıyı gözünün altına ve muhtelif yerlerinden yaralamış. Polis kavgacıları yakalamıştır.

Fransa'da beşinci kol

Orleans, 1 (A.A.) — Röyter bildiriyor:

Beşinci kola karşı Alman fevkalade tedbirler bugün meriyete girmiştir. Yeni Orleans limanı hususî müsaadesi olmayan halka kapatılmıştır. Bugün 50 muhafız limanda vazife almıştır.

Resmî mahafilin beyanatına nazaran beşinci kola mensup kimselerin ve sabotaj yapanların ziyarı o kadar fazla olmuştur ki limanı kapatmak bir zaruret halini almıştır. Bundan başka tüccar ve sair gemilerin resmîni çekmek de menedilmiştir. Küçük gemiler doklardan 200 ayak uzakta duracaklardır.

İki İngiliz vapuru hücumu uğradı

Newyork, 1 (A.A.) — Gece Atlantikte İrlandanın tahminen 300 mil cennub garbisinde 3921 tonluk Guido ve 4871 tonluk Zarian isimindeki İngiliz vapurları düşman denizaltılarının hücumuna uğramıştır.

Saat 14 e kadar gelen telgraflar

İtalyan kuvvelleri Mısra tecavüze geçmek üzere

Newyork, 1 — Alman haberlere göre Trabluşgarpteki İtalyan kuvvelleri Mısradaki İngiliz kuvvellerine karşı bir taarruza hazırlanmaktadır. Burada büyük bir faaliyet göze çarpmaktadır. Taarruzun pek yakında yapılacağı zannediliyor.

Anlaşıldığına göre İtalyanlar, Trabluşgarpte Mareşal Balbonun yaptırdığı askeri yollardan istifa da edeceklerdir.

Eritrededeki harp

İngiliz karargâhı bildiriyor: Eritrede hudut civarında Kassamın takasında arızalı bir toprakta iki hafif zırhlı otomobilimiz üzerlerine doğru gelen 1200 kişilik iki düşman süvari grupuna rastlamıştır. Otomobillerimiz mitralyöz ateşi açmışlardır. Düşman arasında panik olmuş ve süvariler dağılarak civar tepelere barınmışlar ve 50 500 bırakmışlardır.

Aynı mmtakada, küçük müfrezelerimiz müteaddit defalar Eritre topraklarına girmişler ve tesadüf ettikleri düşman keşif kollarına ziyat verdirmişlerdir. Zayıflarımız olamamıştır.

İngiliz tayyarelerinin hücumları

Diğer taraftan İngiliz tayyareleri işgal altındaki Fransa'da Abevil tayyare meydanını, Almanya'da Hochst kimya fabrikasını bombardıman etmişler, bu fabrikada yangın çıkmıştır. İngiliz tayyareleri Dortmund - En kanalına, Soestdeki şimendifer manevra hallarına, Schwerte, Hamm ve Gremburg'a Bade mmtakasında ve cenubi Belçikada Ch.Luay ormanında askeri hedeflere, Holandada Nordeney, Borkum ve Schipol tayyare meydanlarına ve yine Almanya'da Barge ve Munster ve Fransa'da Merville tayyare meydanlarına

Romen hududunda çarpışmalar oluyor

(Baştarafı 1 inci sayfa) tebliğde Besarabyanın tahliyesinin programı mucibince pazar günü de devam ettirildi bildirilmektedir.

Bükreş, 1 (A.A.) — Dahiliye nezareti, devletin emniyetine ve umumî nizamına muhalif hareket edenlerin tevkifi teklif edilmesine karar vermiştir. Nezaret, muskili temasaların men'i hakkındaki karar 3 temmuz akşamına kadar temdid etmiştir. Saat 23 ten sonra bütün içkili müesseseler kapatılacaktır. 4 kişiden fazla grupların toplanması ve yollarda durması menedilmiştir. Askerî makamlar - dan izin alınmadan hiçbir içtima yapılamayacaktır.

Bükreş, 1 (A.A.) — Dahiliye nezareti tarafından neşredilen bir tebliğde binlerce Romen Yahudisinin Sovyet kitalarının işgali altında bulunan mmtakalara nakledilmek arzusunun izhar ettikleri bildirilmektedir.

Daha şimdiden 7600 Yahudi Prut nehrini geçerek Besarabyaya girmiş ve 200 Yahudi Sovyet arazisinde kâin Reni'ye gelmiştir.

Gerileme hafiften başladı. Evvelâ öteden beriden birikisi yüz çevirdi. Sonra saflar arasında sesler yükseldi: "Gâvurun askeri kara bulut gibi geliyor. Karşı durulmaz."

İşte o vakit saflar çözüldü, silâhlar yere atıldı, öüler çığnandı, yaralıların haykırışına kulak verilmemeğe başlandı. Ordu bozulur yordu.

Gerileyen kuvvetlerin büyük bir kısmı bataklık kenarındaki yolu doldurarak gediordu. Bir kısmı bataklığa vurdu. Sular ve çamurlar arasında bocalayarak kaçmağa başladı.

Halbuki ortada bu şekilde gerileme için hiç bir sebep yoktu. Bizat Nemeç ordusu kumandanı Prens Öjen bile bu kaçışın manasını ve mahiyetini anlayamamış, epeyce bir zaman bu kaçışı, kendi kuvvetlerini aldatarak bataklığa sokmak için bir harp hilesi sanmış ve uzun zaman kaçan kuvvetlerin arkasından koşmuştu.

Norveçten İspanyaya akdar Alman faaliyeti

Newyork'ta İngiltere hükümeti gözetim altındaki bir Alman gemisi, Norveç'ten İspanyaya doğru hareket etmektedir. Bu gemi, Norveç'ten İspanyaya doğru hareket etmektedir. Bu gemi, Norveç'ten İspanyaya doğru hareket etmektedir.

Diğer taraftan Alman radyosu dün İngiltereye taarruzun pek yakında vuku bulacağını haber vermiştir. Radyo sunları söylemiştir:

"İngiltere cephesinde son mücadele henüz başlamamıştır. Almanlar Norveçten Fransanın cenubuna kadar uzanan sahillerde İngiltereye karşı tarihte misli görülmemiş geniş bir cephe kurmuşlardır. Bu cephe üzerinde hazırlıklara devam edilmektedir. Alman - İtalyan kuvvetlerinin İngiltereye müteveccihen hazırlıkları günden güne inkişaf etmekte, harekât saati yaklaşmaktadır."

Fransız donanması nerede?

Roma, 1 — İsviçreden gelen bir habere göre, Atlas Okyanusunda bulunan Fransız donanması bir Fransız limanına gelecek demirlemişdir.

Malta 51 defa bombalandı

Valetta, 30 (A.A.) — Malta adası bugün saat 9 da ellinci hava hücumuna maruz kalmıştır.

Bir saat sonra ikinci defa olarak tehlike işareti verilmiştir. Bir kaç bomba düşmüştür. Hava dafî bataryaları şiddetli bir ateşle mukabele etmiştir.

BİZİL SAGLI KADIN VURDULAR

35

Yazan: MUZAFFER ESE

Osmanlı tarihinde ric'at devrinin başlangıcındanberi Yeniçeri artık eski kuvvet ve disiplini kaybetmişti. Yeniçerilik ulufe almak, sokaklarda halka caka satmak, esnafı zorlayarak soymaktan ibaret bir iş haline girmiş, önüne gelen, ocakda bir arkadaş olan herkes eline bir tezkere alarak ocaklı sırasına sokulmuştu. Halbuki eski devirlerde Yeniçerilik gayet sıkı tutulur. Yeniçeriler çocuk denince kadar genç bir yaşta iken toplanır, askerlikten başka hiç bir işle uğraşmamasına müsaade edilmezdi. İşte eski ruhtan uzaklaşmış, sırf para ve yağma hirsyle orduya katılmış olan bu kuvvet, altmış bir kişilik Nemeç kuvvetinin saldırısına tahammül edemedi. "Biz talim istemeyiz, destiye kurşun atar, keçeğe paha çalarız düşmanı gösterebiliriz; hemen hâk ile yeksan ederiz" diye devlete kafa tutmağa kalkan bu disiplinsiz kuvvet gayet kısa bir zaman içerisinde bozguna uğrar gibi oldu.

Gerileme hafiften başladı. Evvelâ öteden beriden birikisi yüz çevirdi. Sonra saflar arasında sesler yükseldi: "Gâvurun askeri kara bulut gibi geliyor. Karşı durulmaz."

İşte o vakit saflar çözüldü, silâhlar yere atıldı, öüler çığnandı, yaralıların haykırışına kulak verilmemeğe başlandı. Ordu bozulur yordu.

Gerileyen kuvvetlerin büyük bir kısmı bataklık kenarındaki yolu doldurarak gediordu. Bir kısmı bataklığa vurdu. Sular ve çamurlar arasında bocalayarak kaçmağa başladı.

Halbuki ortada bu şekilde gerileme için hiç bir sebep yoktu. Bizat Nemeç ordusu kumandanı Prens Öjen bile bu kaçışın manasını ve mahiyetini anlayamamış, epeyce bir zaman bu kaçışı, kendi kuvvetlerini aldatarak bataklığa sokmak için bir harp hilesi sanmış ve uzun zaman kaçan kuvvetlerin arkasından koşmuştu.

Yeniçerilerin bu lüzumsuz kaçışını durdurmak için orta zabıtları bir hayli uğraşmadılar değil. Hatta kılıcı çekerek bozgun askerin üzerine atılanlar oldu: "Bre nabe-kârlar, üzerinde yediğiniz tuzla ekme hakkı yok mudur? Düşman önünden böyle mezellele kaçmak revayî hak midir? diye bağırıştılar. Fakat kulak veren kim?

Yeniçerilerin bu lüzumsuz kaçışını durdurmak için orta zabıtları bir hayli uğraşmadılar değil. Hatta kılıcı çekerek bozgun askerin üzerine atılanlar oldu: "Bre nabe-kârlar, üzerinde yediğiniz tuzla ekme hakkı yok mudur? Düşman önünden böyle mezellele kaçmak revayî hak midir? diye bağırıştılar. Fakat kulak veren kim?

— Daha ne duruyorsunuz? hainler, düşmana saldırınız!" Elide sisi kadar titreyordu. kılımsı kılıcı muhayyül yerde yamanı parçalayormuş gibi parlak halkalar çiziyordu.

Kaçanlar ne yapacakları şırmışlardı. Onlerinde tekbe-kendilerine meydan okur gibi kilererek vazifeye kaçırın bir zıyzen bir his yükseliyor, bu nın dediğini yapmak, tekrar mana saldırmak için hazırlanlardı.

"VAKIT," in memleket Kültürüne hizmeti

"Vakit," refikimiz, memleket kültürüne değerli bir hizmet olmuştur. "Dün ve Yarın," adı altında toplanmış olan dünya şaheserlerini tercümeleriyle okuyucularına parti parti yüzde elli tanzilatta vermektir.

Refikimiz altmış tertibe ait kuponları yarmak nüshasından tihbarı vergün nesre başlayacaktır. Kuponlar 25 adet olacak ve bunları hergün gazeteden keserek saklayan okuyucular 25 kupon tamamlanınca idareye götürüp dünya şaheserlerinden şu beş kitabı yarı fiyatla alabileceklerdir:

- 1 — Delilğin Psikolojisi
- 2 — İktisatı Sells
- 3 — Engerek Düşünü
- 4 — Rasin Külliyyatı (3 ücül)
- 5 — Samimi Saadet

- Dr. B. H. Hart Dr. I. Şadan
Türkenle - Samizade Süreyya
F. Morik - Peyami Safa
H. Nazım
Tolstoy - İsmail Hakkı Alişan

Prencip

26 Yakın tarihin en büyük faciası

"Prencip" ten umumi harp haberleri büyük bir dikkatle izleniyordu. Bu itibarla umumi harbin başlangıcında Avusturyanın duçar olduğu ağır hezimetleri Sırbistanın dünya haritasından silinmiş olduğunu haber vermekle iktifa etmişlerdi. O, bu haberi alınca intihara teşebbüs etmiş ve yukarıda söylemiş olduğumuz gibi duvardaki çivi vücutunun ağırlığına tahammül edemeyerek yerinden çıkış intihar teşebbüsü yarım kalmıştı. İşte bundan sonra "Prencip" yalnız kendisinden evvel ölen iki arkadaşının değil, darağacında canvermiş olan "Danilo İliç" in bile ölümüne gıpta etmeğe başlamıştı.

"Prencip", zindanın tıbbi doktoru "Marnen Papenhaym" la görüşlüğü zamanlar birçok kimselerin kendisini elan başkalarının tesirinde hayından büyük halt yemiş bir çocuk telâkî ettiklerini ve bunun kendisini son derecede müteessir ettiğini mükerren söylemiş ve Arşidükü sırf memleket aşkı ve millet kaygısıyla öldürmüştüğüne ilâve etmiş.

— 20 —

Umumi harpten evvel Bosna Hersekte esen ihtilâl havası artık tarihe malolan bir kanlı haile failerinden başhasasının ruhi hallerini anlatan bu yazılara son verirken Bosnasaray suikastının hakiki mesulleri hakkında da biraz malumat vermek faydalı olur.

Bosnasarayda Avusturya adliye memurlarının yaptıkları derin tahkikata rağmen suikasta cenebi parmakta mevcudiyeti lâikıyla teayyün etmemiş olmakla beraber suikastçıların Sırb nüfuz ve tesiri altında hareket etmiş oldukları o zaman iddia edilmiş olduğu gibi bugün bile bazı mahfellerde aynı iddiada bulunulmaktadır. Hatta "Fon Veger" isminde bir Alman yazılarında, "Bosnasaray" suikastının hakiki mesulleri hakkında şunları söylemiştir:

"Bosnasaray cinayetinin başlıca mesulleri binbaşı "Tankosic" le bir dostu, belki de miralay "Dimitriyevic" (*) tir. Bunlardan maada şimendifer memuru "Çikanovic" in de bu kanlı ve tarihî halâde büyük bir mesuliyeti vardır. Bu üç kişiden başka kimse suikasttan haberdar değildi. Aksi takdirde bu haber "Belgrad" hükümetinin kulağına kadar giderdi."

Esasen bu kadarını "Cabrinovic" de itiraf etmiştir! Ve hattâ: — Sayet aksi sabit olursa benî, vücutumu iğneliyerek öldürünüz, diye haykırmıştır.

— 21 —

Tarihin bu eleli sayfağının kampanadan önce "Gavrilo Prencip" tarafından 1916 senesi mayısının ikinci günü yazılmış bir mektubu da aynen iltibas edelim. "Bosnasaray suikastının genç amili bu mektubunda diyor ki:

"Bir kere arkadaşlarla birlikte bulunduğumuz sırada Karapetin tarafından "Wolf Standfor - Alle" eserindeki şu mutaleayî münakaşa ettik: "İçtimai bir ihtilâl çıkarsa anarşistler ne yapacaklar?"

Hepimiz bu suali, o tarihte böyle bir ihtilâl çıkabileceği hakkında ciddi bir kanaat mahsulü saymadık, daha ziyade ihtiyar bir anarşistin sokulgan küşgünlüğüne hamlettik. Bununla beraber bu "İçtimai ihtilâl" fikrinin üzerinde münakaşalarda bulunduğumuz zaman bunun maktûl olduğunu fakat her şeyden evvel Avrupa'da milletler arasında rekabeti kaldırmaya matuf münasebeller tesisi icabettiğini anladık.

Bosna Hersekin içinde bulunduğumuz elim vaziyet dolayısıyla hepimizin bu içtimai ihtilâl vesaire gibi nazariyelerden daha mühim ve daha canneli bir vazifemiz vardı: O da millet ve vatana karşı olan millî borç ve vazifeydi."

12 Mayıs 1916 GAVRİLO PRENCİP

— 22 —

1914 senesinde "Bosnasaray" da Avusturya Macaristan velihahtı Arşidük "Fransuza Ferdinand" ile karısı Düşes "Dö Hohenberg" i vurup öldüren ve bu yüzden umumi harbin çıkmasına sebep olan "Gavrilo Prencip" iste böyle sosyalist ve anarşist olarak işe başlamış, fakat mutanassip bir milliyetperver olarak hareket etmiştir.

(S O N)

(*) Miralay "Dimitriyevic" Sırbistan velihahtının hayatına suikast teşvitle 1917 senesinde Selânikte mahkûme edilmiş ve cürmü sabit olarak aynı sene zarfında idama mahkûm edilmiş ve idam hükmü de kurşuna dizilme suretiyle yapılmıştır.

BİZİL SAGLI KADIN

43

Esma doktor Bedriye telefon etmiştir:

— Doktor şimdi geliyor, diye haykırdı, haydi Aliye, cesaret. Davudun çok hasta olduğunu zaten biliyorsunuz. Birçok zamandanberi zaten yaşıyor demek doğru olmazdı. Hatta belki de ölümü yaşamından daha iyi oldu.

Aliye mirıldandı: — Nasıl olursa olsun yaşamak ölmekten daha iyidir.

Canan başını kaldırdı ve Esma'yı baktı. Bu dakikada Cananın Davuda ve Aliyeye acıdığından eminim. Bu ölüme hürriyetini kazanmış olduğunu düşünmüyordu bile. Hüzünli riyakârlık, elemi yapmıyordu.

Doktor Bedri Cabucak geldi. Davuda bakarak bizi ağır ağır indirdi; Aliyenin nabzını saydı. Esmayı bir kordiyal getirmek üzere dışarıya yolladı. Sonra Aliyeye:

— Burada duracak yerde, dedidip yatsanız ve biraz bromür almanız isabet etmiş olursunuz. Böyle fazla bir heyecana tahammül edecek halde değilsiniz.

Aliye Doktorun sözlerinden hiç birşey anlamamış gibi birdenbire sordu:

— Davut niçin öldü? Davut öldü! Kardeşim...

Aliyenin dudakları büzüldü, sözünün aşığına devam edemedi. Büyük bir ızdırar içinde olduğu besbelliydi.

Doktor ağır ağır:

— Davut, dedi, fazla veronal at-

dığı için ölmüştür. Hikmet yavaşca sordu:

— Veronal mı? Davut veronalı nereden ve ne diye kullanmış?

Doktor "Bilmiyorum" dedikten sonra Canana döndü:

— Canan, yavrum, kederinizi biliyorum. Fakat beni mazur görün, öü hakkında bir rapor vereceğim için size bazı şeyler sormam lâzım.

Canan sapsarıydı, elleri titil titil titreyordu.

Doktor bu hale dikkat etmeden larda nasıldı?

— Kocanızın sıhhati son zaman-zamanlarda nasıldı?

— Her vakitki gibi.

— İyi uyuyor muydu?

— Bilmiyorum. Davudun öteden beri uykusu gayrimuntazamdır. Fakat son zamanlarda uykusuzluktan şikâyet - etmiyordu. Sonra, siz de bilirsiniz. Davut bazan günlerce buraya kapandı, gece yatak odasına bile çıkmazdı. Biz de rahatsız olmasın diye buraya kat'iyen girmezdik. Onun için...

Doktor yeni bir suale geçmişti: — Davut hiç uyku ilacı alırmıydı?

— Evet, alırdı. Fakat bu ilacı aldığını benden bile gizlemeğe çalışırdı.

— Son zamanlarda gözleri bozulmuş muydu?

— Evet, gözlerinin çabuk bozulduğunu, bu yüzden kitap okuyamadığını söyledirdi. Hatta bazan etrafı bir peçe içerisinde görüyormuş gibi bulanık gördüğünden şikâyet ederdi.

— Konuşmakta güçlük çeker, yürürken sallanırmıydı?

Doktorun bu sualleri nerde tirmek istediğini anlamıştım. ma gelen düşünceyi, Davut gördüğüm zaman neden hatırladığımı hayret ediyordum. Bu lere ben dosdoğru cevaplar verirdim, fakat Canan:

— Bana böyle birşey söyleyemeyin, Demekle iktifa etti.

Doktor yere baktı ve eliyle a nın terini silirdi; sonra mirıldandı:

— Nasıl oldu da bu işin davası vel farkına varamadım fakat bana vaktinde haber vermiştiniz.

Aliye: — Neyi haber verecektik doktor?

Diye sordu.

Doktor dikkatli dikkatli Aliyeyi bakiyordu:

— Söylüyecelerim size çok naz verecek, dedi. Fakat bilirsiniz. Davut morfine, eroin, kokaine alışır gibi veronal'a alışmıştı. Aldığı zehirin miktarını tıra arttırı bugün vücutundaki hammül edemeyeceği bir hale kârdı. Vaktiyle haberim olmuştu saydı onu bu hüyan vazgeçirmişti kolay olurdu.

Aliye olduğu yerden Gözleri ve yüzü ateş içerisindeydi. Adetâ haykırdı:

— Veronal ha! Demek vaktiniz haberinizi olsa kurtarılabildiniz.

Doktor Bedri yavaşca başını salladı. Ve ilk defa olarak Aliyeye yavaş yavaş sarı sarı gözlerini kapattı.

Doktor: — Aliye hanım fenalaştı. Esma bana yardım ediniz de bana götürelim. (Devamı)